

FÖLDABROSZ

(A Hadtörténeti Múzeum kiadása, Budapest, 1978. 141 o., 11 ábra)

Dr. Csendes László alezredes, a Hadtörténelmi Térképtár vezetője, értékes és kedves meglepetéssel szolgált mind a térképészet iránt érdeklődőknek, mind a minikönyvek gyűjtőinek. Könyvének kis formátuma — 50×61 mm — mintha csak jelképezné rendkívül tömören összefoglalt, ám mégis közérthető tartalmát. A „Földabrosz” voltaképpen a térképezés történetének rövid összefoglalása, ezen belül is kiemelve a magyar kartográfia fejlődését. Már itt megemlítjük, hogy a térképtörténet ilyen szempontból összeállított leírása a hazai irodalomban egészen újszerű, és vitathatatlanul követendő példát mutat.

A könyvecske felépítéséről jó képet ad az egyes fejezetcímek bemutatása. N. Ipoly Márta 11 oldalas bevezetője után A térkép-kultúra kialakulása című rész az alábbi fejezetekre oszlik: „Pannonia, Ungaria, Hungaria térképi megjelenése”, „Kartográfia”, „Térképjelek”, „Címek, ajánlások”, „Írás és rajz”, „Mérőeszközök, műszerek”. A második rész, A térkép megbízhatósági mutatóinak vizsgálata, önálló tanulmánynak is tekinthető, de hasznosan egészíti ki az előző részeket is.

A valóban igen rövidre fogott ismertetések meglepően sok érdekes információt tartalmaznak. Így pl. a térképek ókori történetét összefoglaló fejezetből megtudjuk, hogy a főútvonalak piros és a hegyek barna színű ábrázolása az i. sz. 2. századig vezethető vissza. Azt is megtudhatjuk, hogy a 18. század végén miként

készült a térképrajzoláshoz használatos festék.

Magyarországi vonatkozásban is számos érdekességet tudhatunk meg dr. Csendes László könyvecskéjéből. Így pl. meglepő tény, hogy Buda neve már 1154-ben felbukkan Muhammad Idriszi térképén, ami azért is figyelemre méltó, mert **akkor még nem Buda** volt az ország fővárosa! A műszerekről és mérésekről írva érdekes adalékként értesülhetünk arról, hogy egy 1416-ból származó oklevél tanúsága szerint Arács községben a birtokok felméréséhez használt mérőkötél hossza a templomajtó hosszának tizen-nyolcszorosa volt.

E néhány kiragadott példa csupán annak szemléltetésére szolgál, hogy kis terjedelme ellenére is mennyi érdekes, széles körben is figyelmet keltő adatot nyújt dr. Csendes László könyve. Éppen ezért sajnálatos, hogy ez az olvasmányos könyvecske csak igen kis példányszámban (750) és elsősorban a könyvérdékességek gyűjtői számára látott napvilágot. Alighanem érdemes lenne a jelenlegi tartalmával olcsó füzet formájában is megjelentetni, hiszen bizonyára számos földrajztanár, térképet használó turista, sőt a kultúrhistoria iránt érdeklődők sokasága is örömmel vásárolná.

Összefoglalva: dr. Csendes László könyve érdekes olvasmány a szakembernek, és hasznos ismeretterjesztő írás az érdeklődő laikusok számára.

Vajda Pál

VOENNO-ISZTORICESZKIJ ZSURNÁL

(Szovjetunió, 1978. 7—12. sz.)

Magyarországon kevésbé ismert kérdést tárgyal V. *Grisanov*: „A kommunista párt és a szovjet kormány gondoskodása a Haditengerészeti Flotta harcra erejének megerősítéséről” c. tanulmánya (1978. 7. sz., 10—20. o.) Az intervenció visszaverése

és a polgárháború befejezése után meg kellett erősíteni az ország fegyveres erőit. A rendkívül nehéz gazdasági helyzet miatt azokban az években nem lehetett új hajókat gyártani. Azt igyekeztek helyreállítani, ami már megvolt,